

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ : Αριστοτέλους, Πολιτικά Θ 2, 1-4

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρῆ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λαθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. οὐ γὰρ ταῦτ' ἅπαντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινάς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς). ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, <καὶ> ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να δηλώσετε αν ισχύουν οι παρακάτω προτάσεις και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές από το κείμενο :

- ❖ **Η παιδεία πρέπει να είναι δημόσια.**
- ❖ **Είναι συγκεκριμένοι οι στόχοι της παιδείας στην εποχή εκείνη.**
- ❖ **Είναι ξεκάθαρο σε όλους ποιὰ είναι η ἀρετή.**
- ❖ **Οι νέοι πρέπει να διδάσκονται τα ἀναγκαῖα ἀπὸ τα χρήσιμα.**
- ❖ **Βάνουση τέχνη είναι αὐτή που ἐμποδίζει τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς.**

Μονάδες 10

B1. Γιατί ο Αριστοτέλης θεωρεί πως η παιδεία πρέπει να είναι και δημόσια και να ρυθμίζεται από τον νομοθέτη βάσει και των παρακάτω αποσπασμάτων; :

A) «Η κοινωνική οντότητα που προήλθε από την συνένωση περισσότερων κωμών είναι η πόλη, μία κοινωνική οντότητα τέλεια, που μπορούμε να πούμε ότι πέτυχε τελικά την ύψιστη αυτάρκεια· συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει την ζωή, στην πραγματικότητα όμως υπάρχει για να εξασφαλίζει την καλή ζωή.» *Αριστοτέλους, Πολιτικά Α 2, 5-6*

B) «Η άποψη ότι την εξουσία στην πόλη πρέπει μάλλον να την ασκεί το πλήθος παρά οι άριστοι που είναι λίγοι, νομίζω ότι μπορεί να συζητηθούμε το νόημα ότι είναι μία άποψη που παρουσιάζει, βέβαια, κάποιες δυσκολίες, που περιέχει όμως ίσως και κάποια αλήθεια. Για το πλήθος μπορεί κανείς να πει τούτο : Το κάθε επιμέρους άτομο μπορεί να μην είναι τίποτα το αξιόλογο, ενωμένοι όμως όλοι μαζί είναι ενδεχόμενο να είναι, όχι σαν άτομα αλλά σαν σύνολο, καλύτεροι από εκείνους.» *Αριστοτέλους, Πολιτικά Α 2, 5-6*

Μονάδες 15

B2. Ποιά εκπαιδευτικά προγράμματα απέρριπτε ο Αριστοτέλης και γιατί; Να γίνουν συγκεκριμένες αναφορές μέσα από το κείμενο.

Μονάδες 15

B3. Να δηλωθεί η ορθότητα ή όχι των κάτωθι προτάσεων :

-Ο Αριστοτέλης έμοιαζε στην προσέγγιση των φιλοσοφικών ζητημάτων με τον δάσκαλό του, Πλάτωνα.

-Μόλις τελείωσε την φοίτησή του από την Ακαδημία έφυγε από την Αθήνα.

-Ο Αριστοτέλης για την διδασκαλία του Μ. Αλεξάνδρου χρησιμοποίησε τα ομηρικά έπη.

-Για το έργο "Πολιτικά" ο Αριστοτέλης συνέλεξε 158 πολιτεύματα.

-Ο Αριστοτέλης, όταν πια έφυγε από την Αθήνα οριστικά μίλησε εις βάρος των συκοφαντών της πόλεως.

Μονάδες 10

B4α. Με ποιές λέξεις του κειμένου έχουν σχέση τα παρακάτω λήμματα :
λήθη, άνοια, επίπεδο, αυθαίρετος, ευεργεσία;

Μονάδες 5

B4β. Να βρεθούν από το κείμενο τα αντώνυμα των παρακάτω λέξεων :
άδηλον, δοκεῖν, άδρανειών, έκποδών, ειδέναι.

Μονάδες 5

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ : Ξενοφώντος, Λακεδαιμονίων Πολιτεία, 7, 1-4.

Η απαξίωση του πλούτου στην Αρχαία Σπάρτη.

Στο έργο του αυτό ο Ξενοφών εγκωμιάζει το παιδαγωγικό σύστημα της Σπάρτης, όπως αυτό καθορίζεται από την νομοθεσία του Λυκούργου. Στο παρακάτω χωρίο ο συγγραφέας επαινεί την νομοθεσία του Λυκούργου, ο οποίος απέτρεψε τους συμπολίτες του από κάθε μορφή ιδιοκτησίας και οδήγησε νομοτελειακά στην περιφρόνηση του πλούτου.

Έναντία γε μήν και τάδε τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι κατέστησεν ὁ Λυκοῦργος ἐν τῇ Σπάρτῃ νόμιμα. Ἐν μὲν γὰρ δήπου ταῖς ἄλλαις πόλεσι πάντες χρηματίζονται ὅσον δύνανται· ὁ μὲν γὰρ γεωργεῖ, ὁ δὲ ναυκληρεῖ, ὁ δ' ἐμπορεύεται, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τεχνῶν τρέφονται· ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ ὁ Λυκοῦργος τοῖς μὲν ἐλευθέροις τῶν μὲν ἀμφὶ χρηματισμὸν ἀπέειπε μηδενὸς ἄπτεσθαι, ὅσα δὲ ἐλευθερίαν ταῖς πόλεσι παρασκευάζει, ταῦτα ἔταξε μόνα ἔργα αὐτῶν νομίζειν. Καὶ γὰρ δὴ τί πλοῦτος ἐκεῖ γε σπουδαστέος, ἔνθα ἴσα μὲν φέρειν εἰς τὰ ἐπιτήδεια, ὁμοίως δὲ διαιτᾶσθαι τάξας ἐποίησε μὴ ἡδυπαθείας ἕνεκα χρημάτων ὀρέγεσθαι; Ἄλλὰ μὴν οὐδ' ἱματίων γε ἕνεκα χρηματιστέον· οὐ γὰρ ἐσθῆτος πολυτελεία ἀλλὰ σώματος εὐεξία κοσμοῦνται. Οὐδὲ μὴν τοῦ γε εἰς τοὺς συσκήνους ἕνεκα

ἔχειν δαπανᾶν χρήματα ἀθροιστέον, ἐπεὶ τὸ τῷ σώματι πονοῦντα ὠφελεῖν τοὺς συνόντας εὐδοξότερον ἐποίησεν ἢ τὸ δαπανῶντα, ἐπιδείξας τὸ μὲν ψυχῆς, τὸ δὲ πλούτου ἔργον.

ἐναντία (ἐπίρρημα) : ἀντιθέτως./ **καθίστημι** : ἐγκαθιστῶ, διορίζω, ιδρύω, καθιερώνω./ **δήπου** : ἀν δὲν ἀπατώμαι, νομίζω, χωρὶς ἀμφιβολία, βέβαια, φυσικά./ **χρηματίζω** : ἀποκτῶ χρήματα. **χρηματισμὸς** : ἀπόκτηση χρημάτων, κέρδος, ὄφελος./ **ναυκληρέω-ῶ** : εἶμαι ἰδιοκτῆτης πλοίου./ **ἄπτομαί τινος** : ἐμπλέκομαι, συμμετέχω./ **σπουδάζω** : καταγίνομαι, ασχολούμαι, ἐπιδιώκω με ζήλο./ **τὰ ἐπιτήδεια** : τὰ χρειώδη, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, τὰ τρόφιμα, τὰ ἐφόδια, τὰ συσσίτια./ **διαιτῶμαι** : ἀκολουθῶ ἕναν συγκεκριμένο τρόπο ζωῆς, ζῶ, διαμένω./ **ἡδυπάθεια** : εὐάρεστη ζωὴ, ἀπόλαυση, τρυφή, πολυτέλεια (τρυφήλῃ ζωῇ)./ **κοσμοῦμαι (μτφ.)** : ἀποκτῶ τιμὴν καὶ ἀξία, ἀναδεικνύομαι, ξεχωρίζω.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

Πολλές φορές ἡ ἀντωνυμία «**οὗτος**» (καὶ σπανιότερα ἡ «**ἐκεῖνος**») ἐπαναλαμβάνει ἀνακεφαλαιωτικά καὶ ἐμφατικά μία προηγούμενη φράση ἢ πρόταση, π.χ. «**ὅτι θνητοὶ ἐσμέν, τοῦτο πάντες ἴσμεν**» (ἡ ἀντωνυμία «**τοῦτο**» λειτουργεῖ ὡς ἐμφατικό ἢ συγκεφαλαιωτικό ἀντικείμενο, ἐνῶ τὸ κανονικό ἀντικείμενο εἶναι ἡ εἰδική πρόταση, ἡ ὁποία βρίσκεται στὴν ἀρχὴ τῆς περιόδου γιὰ ἐμφαση). Αὐτὴ ἡ ἀντωνυμία σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωση χαρακτηρίζεται ὡς «ὄρος κατ' ἐπανάληψιν».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Νὰ μεταφράσετε τὸ παρακάτω χωρίο τοῦ κειμένου : «**ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ... κοσμοῦνται**».

Μονάδες 10

A2. Πῶς κατάφερε, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, ὁ Λυκούργος νὰ ἀπαξιώσει τὸν πλοῦτο στὴν ζωὴ τῶν συμπολιτῶν του; Σὲ τί υπερέχει, σύμφωνα μὲ τὸν συγγραφέα, τὸ οικονομικό σύστημα τῆς Σπάρτης ἀπὸ τὰ φιλελεύθερα οικονομικά συστήματα, ὅπως αὐτὸ τῆς δημοκρατικῆς Ἀθήνας;

Μονάδες 10

B1α. Να γράψετε το γ' πληθυντικό υποτακτικής και προστακτικής, σε όλους τους αορίστους των παρακάτω ρημάτων, στη μέση/παθητική διάθεση.

ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ (γ' πληθ.)	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ (γ' πληθ.)
κατέστησεν		
ἐπιδείξας		

Μονάδες 5

B1β. «ἐπεὶ τὸ τῷ σώματι... ἔργον» : Να ξαναγράψετε το παραπάνω χωρίο μεταφέροντας, όπου αυτό είναι εφικτό, τους κλιτούς τύπους του στον αντίθετο αριθμό.

Μονάδες 4

B1γ. «ἐν δέ τῇ Σπάρτῃ... νομίζειν» : Να βρείτε τις αντωνυμίες του παραπάνω χωρίου, να τις αναγνωρίσετε και να τις μεταφέρετε στην αιτιατική πληθυντικού του αρσενικού γένους.

Μονάδα 1

Μονάδες 10

B2α. Να εντοπίσετε τα ρηματικά επίθετα του κειμένου, να χαρακτηρίσετε την σύνταξή τους (προσωπική-απρόσωπη) και να τὰ αναλύσετε.

Μονάδες 6

B2β. Να δικαιολογήσετε την πτώση των παρακάτω πτωτικών, με βάση την συντακτική τους θέση : τοῖς Ἑλλησι, μηδενός, ἱματίων, εὐδοξότερον.

Μονάδες 4

